

dicant monachos, clericalia cuncta corrodunt; et solis laicis, qui videlicet acrius ac mordacius insequendi sunt, parcunt. Vident monachum incedentem; aspice, inquit, unum scapulare. Presbyterum, vel Episcopum abire prospiciunt, barbirasos se videre fentur. A quibus etiam si benedictio quaeritur, nullatenus respondetur; protinus avertunt oculos, asserentes scilicet eos, quibus respondeatur, indignos.

CAPUT IV.

Cur Judæi in Christum male affecti.

Nos etiam si cum peccatoribus communicamus, et simul vescimur, obtreccionum mox sale conspergimur, laceramur, parique cum illis sententia damnationis involvimur: imo nos, nos, inquam, et ipsissimi sumus qui eorum indigni judicamur alloquio, qui eorum sociale contubernium non meremur. Sed hæc non monachorum est regula, sed superstitio Pharisæorum: «Murmurabant, inquit evangelista, Scribæ et Pharisæi, dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis (Luc. xv).» Et hæc est radix et tota materia unde feralis in Dominum furor Judaici livoris incanduit; hinc in mortem ejus viperini-fellis malitia conspiravit: nimirum quia se putabant legalium caeremoniarum esse custodes, Dominum autem arguebant amicum publicanorum, et Sabbata violantem. Delectat me cum Domino meo hanc perferre calumniam, et malo cum illo in domo Levi carnaliter vivere, quam in tabernaculis peccatorum (Psal. LXXXII), hoc est, cum sanctis Deo repugnantibus, habitare. Qui nimirum, spreta regula Christi morum, stoicorum dogma sequuntur (CICERO, *Parad.*), dum esse prorsus æqualia omnia peccata definiunt. Nos autem inter David sanctum, reprobunquæ Saulem, Jonathan medium constituimus; qui licet Saulem veritatis 540 ac Fidei sinceritate transcendat, David tamen merita pietatemque non æquat. Admonendi sunt itaque fratres nostri ne nimis justus, nimis sint sapientes. De quorum primo Salomon: «Noli, inquit, esse nimium justus (Eccl. vii);» de secundo dicit Apostolus: «Noli plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (Rom. xii).» Malâ sapientia, quam caligo erroris obnubilat; bona simplicitas, quæ a catholice

A fidei tramite non declinat. Odiosa sanctitas, quæ in hæresim illabatur; et dum per triti itineris ductum dedignatur incedere, per anfractus et ruinosos devia compellitur oberrare. Nimia certe immunditia in hereticæ contagionis illuviem Novatianos, qui et Cathari dicuntur, immersit; nimia sanctitas Luciferianos, tanquam perniciosos palmites, ab ecclesiastici corporis unitate præcidit. Qui dum prohibent non licere quod licet, ac per hoc jactant se defensores esse justitiæ, hostes adjudicantur Ecclesiæ, ut sibi met extrinsecus, velut ranæ in paludibus, garriant, qui dum inessent, importune vociferantes, omnia confundebant. Hujusmodi quippe genus hominum ranis sive locustis merito comparatur; quia, sicut Ægyptum illa tunc animalia percussérunt, ita per hos nunc vastatur Ecclesia. Nam de locustis Scriptura dicit: «Quia operuerunt universam superficiem terræ, vastantes omnia;» moxque subjungitur: «Devorata est igitur herba terræ, et quidquid pomorum in arboribus fuit. (Exod. x).» Locustæ siquidem universam terræ superficiem vastant, et herbas cum pomis arborum devorant; cum detraiores quilibet, vel infirma nostra, quasi herbas humilium, vel, sicut fructus arborum, opera perfectorum dilacerando corrodunt, et livido mordacis-invidiæ dente consumunt. Contra quos dicit Apostolus: «Capite nos, neminem læsimus, neminem corrumpimus, neminem circumvenimus (II Cor. vii).» Et alibi exprobrans ait: «Invicem mordetis? invicem læditis? Videte ne ab invicem consumamini (Gal. v).» Sed cum nos, in sacro videlicet ordine constituti, deberemus esse venatores Dei, sicut per Jeremiam dicitur: «Mittam venatores meos, et venabuntur (Jer. xv);» nos relicta præda sæcularium, nudatis dentibus, invicem ringimus: et quasi rabidæ caniculæ mutuis nos morsibus laceramus. Reprimatur jam præsumptio tumida, exæquet se fratribus sanctitas onerosa. Qui vult esse sanctus, sit sibi coram Deo; nec per arrogantiam fratri præferatur infirmo. Catulus itaque, cujus erat officium extraneos pellere, nequaquam, contemptis illis, aggrediatur domesticos lacerare, ne qui quietus poterat dormire sub tectis, exclusus foribus compellatur nauigare [i. e. cubare] sub dio (21).

(21) Finis hujus epist. videtur imperfectus.

S. I. nomen Domini benedictum.

541 542 OPUSCULUM TRICESIMUM PRIMUM.

CONTRA PHILARGYRIAM ET MUNERUM CUPIDITATEM.

ARGUMENTUM. — Avaritiæ vitium, et præcipue in accipiendis muneribus, gravissime detestatur: cardinalesque episcopos hortatur ut illud ab universa Ecclesia et sacerdotum mentibus, si fieri potest, evellere et exterminare conentur. Prudenter autem hoc admonet vir sanctissimus. Videbat enim omnes fere clades et ærumnas quibus illa tempestate Christiana resp. premebatur atque a leo vexabatur, ex avaritiæ fonte derivatas esse; cujus teterrimam pestem si princeps Ecclesia opprimeret, facile deinde futurum apparebat, ut in toto catholico orbe aboleretur.

Cardinalibus episcopis apostolicæ sedis PETRUS peccator monachus salutem in Domino.

Sicut verba præsentibus indicia sensuum, sic inter absentes litteræ sunt instrumenta animarum. Bella-

toris artis industria, sicut in bello discitur, ut in pace postmodum doceatur; sic aliquando, dum docetur in otio, cautiùs exercetur in bello. In conflictu sedis apostolicæ, in quo vos adhuc unanimiter desudatis, concertator et ipse pugnavi. Sed ecce cum militari cingulo sim solutus, et in municipii pace compositus, libet jam docere quod didici.

CAPUT PRIMUM.

Quod iudices ne gratis quidem accipere possunt dona.

Inter omnes itaque vitiorum circumfrentium acies, inter densissimas jaculorum ingruentium more grandinum tempestates, adversus avaritiam vobis est attentius vigilandum, ejusque sagittis semper opponendus est clypeus. Qui nimirum ad hoc precipitanter anhelat, ut lethale miseris vulnus infligat; princeps iò tamen ut obtutum non frontis, sed cordis extinguat. Unde vir Sapiens ait: « Venia et dona excæcant oculos iudicium, et quasi mutus in ore averit corrèptiones eorum (Eccli. xx; Deut. xvi). » Armant enim muneribus adventantes, et per eos expugnat ac cæcat eorum corda, qui suggerendi locum apud aures obtinent principales, de quibus per Isaiam Dominus conqueritur, dicens: « Principes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones (Isa. i). » Dicat aliquis: Ego quidem nihil quaero, sed si quid gratis offertur, accipere non recuso. Ecce hic non notantur ii qui munera quaerant, sed qui tantummodo diligunt. Qui etiam socii furum non immerito dicuntur, quia dum furtiva dona suscipiunt, etiam a ministris suis et sodalibus deprehendi velut in furti crimine perhorrescunt. Et notandum quod dicitur: « Sequuntur retributiones; » quia quamvis munificis suis auxilium quod postulantur impendunt, reatus tamen maculas non evadunt; quia dum beneficii sui talionem recipiunt, fructus æternæ mercedis amittunt. De quibus et paulo post dicit: « Heu! consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis (Ibid.). » Filii plane Samuelis nullum aliud crimen habuisse leguntur, nisi quia munera dilexerunt, et quia paternæ munditiæ non sequerantur exemplam; irrecoverabiliter amiserunt plebis Israeliticæ principatum. Et notandum, quia dum de illis Scriptura dicit: « Declinaverunt post avaritiam, acceperunt munera, » protinus intulit: « perverterunt iudicium (I Reg. viii). » Vicinum quippe est atque contiguum, ut post munus acceptum, pervertatur etiam corrupto censore iudicium. O quam mundam Samuel frontem habebat a muneribus, cum dicebat: « Conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce præsto sum, loquimini de me coram Domino et coram Christo ejus; utrum bovem cuiusquam tulerim, an asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi; et contempnam illud hodie, restituamque vobis (I Reg. xiii). » Unde et in lege præcipitur: **LEGE** « Ne accipias munera, quæ excæcant etiam prudentes, et subvertunt verba justorum (Exod.

xxiii). » Et in Deuteronomio non dissimile: « Non accipies, inquit, personam, nec munera; quia munera excæcant oculos sapientum, et mutant verba justorum (Deut. xvi). » Quam aversus a suscipiendis muneribus erat Abraham, cum regi Sodomorum Bara obsistebat, dicens: « Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum, possessorem cæli et terræ, quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligæ non accipiam ex omnibus quæ tua sunt (Gen. xiv). » Quam mundus a susceptis muneribus Moses erat, qui scientem omnia Dominum in testimonium deducebat: « Tu, inquit, scis quod ne asellum quidem unquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum (Num. xvi). » Nam ubi muneribus inhiatur, consequens est ut, sicut iudex hunc accepta mercede justificat, sic illum qui nil dedit affligat. Unde per Isaiam dicitur: « Væ, qui justificatis impium pro muneribus, et justitiam justis auferitis ab eo! (Isa. v). » Quibus illico vindictam, quæ illis debetur, intentat, cum subdit: « Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, et flammæ calor exurit, sic radix eorum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet (Ibid.). » De quibus idem propheta alibi conqueritur dicens: « Omnes in viam suam declinaverunt, unus quisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum (Isa. lvi). » Avaritia plane Dei omnipotentis adversum se iracundiam provocat; et cor quod possidet, vanis semper cogitationibus vexat. Hinc est quod de avaro conqueritur populo, dicens: « Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, et percussi eum, et abscondi, et indignatus sum, et abiit vagus in via cordis sui (Isa. lvii). »

CAPUT II.

Quod fructus ex divitiis capitur, si dispensentur pauperibus.

Nulla sane putredo vulneris in Dei naribus intolerabilius fetet, quam stercus avaritiæ. Et cupidus quisque dum sordentis pecuniæ quæstus accumulatur, vertens exedram in latrinam, quasi molem stercoris coacervat. Hinc est quod per Ezechielem dicitur: « Argentum eorum foras projicietur, et aurum eorum in sterquilinum erit; argentum eorum et aurum non valebit liberare eos in die furoris Domini (Ezech. vii). » et alibi scriptum est: « Væ ei, qui multiplicat non sua, usquequo, et aggravat contra se densam lutum! » (Habac. ii.) Avaro sane contra se densum lutum aggravare, est terrenam lucra cum peccati pondere cumulare. Habacuc etiam propheta: « Væ, inquit, qui congregat avaritiam malam domui suæ! ut sit in excelso nidus ejus, et liberari se putat in die mali (Ibid.). » Porro sicut ignem ligna non satiant, sic æstum avaritiæ pecunia cumulata non sedat. Sed sicut flamma fomentis extollitur, ita nihilominus avaritia, dum lucra cumulantur, augetur. Unde et Ecclesiastes: « Avarus, inquit, non impletur pecunia; et qui amat divitias, fructus non capiet ex eis (Eccl. v). » Fructus quippe ex illis caperet, si eas bene spargere non amando voluisset.

quā vero retinendo diligit, hic utique sine fructu derelinquit; 544 ubi et sequitur: « Ubi sunt multae opes, multi sunt qui comedunt eas (Ecclē. v.). » Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis? De quibus idem Salomon ait: « Divitiæ conservatæ in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima; generabit filium, qui in summa egestate erit (Ibid.). » Et ut ostendat quam infideles sint divitiæ possidenti, mox subjicit: « Sicut egressus est nudus de utero matr̄is suæ, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas! quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest quod laboravit in ventum cunctis diebus vitæ suæ? etc. » (Ibid.) An idcirco forte lucra congerimus, ut possessiones ac prædia redimamus? Sed quid prodest confinia proprii juris extendere, cum hæc vitæ nostræ nequeant angustias protelare? Unde vir sapiens ait: « Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita; nihil enim proderit in tempore vindictæ (Ecclē. v.). » Nam et Isaias ait: « Væ, qui conjungitis domum ad domum, et agrum agro copulatis usque ad terminum loci! nunquid habitabitis in medio terræ soli vos? » (Isa. v.) Ac si aperte dicat: Quousque vos extenditis, qui in communi mūdo degere sine consortibus non potestis? Adjacentes quidem atque contiguos premitis; sed contra quos vos valatis extendere, semper invenitis. Unde scriptum est: « Qui quærit ditari, non erit innocens (Prov. xxiii.). » Et alibi dicitur: « Avaro nihil est scelestius. Quid superbis terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam (Ecclē. x.). » Dura certe et nimis formidolosa sententia. Si enim nihil est avaro scelestius, nihil iniquius; non ergo melior parricidis, non præfertur incestis, æquatur hæreticis, assimilatur idololatri. Unde et Apostolus dicit: « Avaritia quæ est idolorum servitus (Coloss. iii.). » Sit ergo quilibet castus, sit sobrius, sit indigentibus alendis intentus, hospitalitati deditus, jejunet, vigilet, diem nocti psallendo continuet; si tamen avarus est, totum perdit; ita ut inter omnium criminum reos nequiorem se invenire non possit: « Nihil est enim, sicut dicitur, avaro scelestius, nihil iniquius quam amare pecuniam (Ecclē. x.). » Quid ergo proderit non occidere? non mœchari? non rapere? non denique perjurare? immunemque te prorsus a cunctis criminibus custodire? dummodo si a te avaritia non expellitur, nihil te nequius, nihil scelestius reperitur.

CAPUT III.

Quid sit avaritia.

Est ergo avarus, parietes Ecclesiæ construat, studio prædicationis insistat, dissidentes in pace confœderet, titubantes in catholicæ fidei veritate confirmet, offerendis quotidie sacrificiis sit intentus, a negotiis sæcularibus sit remotus; donec tamen in eo ardor avaritiæ non exstinguitur, omnis flos virtutum ejus exuritur, et nullus eo criminosior invenitur. Enimvero postquam Scriptura posuit, avaro

nihil esse scelestius, ne quis in hoc verbo, quod est avarus, dubietatis scrupulus posset emergere, vigilantanter addidit: nihil iniquius quam amare pecuniam. Igitur avarum esse nihil 545 est aliud, quam amare pecuniam. Amat enim acquisita pecunia, amatur nihilominus acquirenda. Avaritia quippe quasi biceps est coluber; utroque consuevit ore mordere, utroque pestiferum virus influere; dum aut aliena res quæritur, aut habita delectabiliter possidetur. De illo sane qui utroque hujus serpentis ore deglutitur, scriptum est: « Viro cupido et tenaci, sine ratione est substantia; et homini livido ad quid aurum? injuste aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur (Ecclē. xiv.). » Sunt præterea qui totis ad appetenda aliena desideriis inardescunt: sed hæc postquam adepti sunt, præcipitanter effundunt. Sunt qui ad aliena quidem acquirenda non inhiant, sed quæ sua sunt, tenaci custodia tanquam Cereris sacra conservant. Teterrimum autem genus est eorum qui et aliena turpiter ambiunt, et quæ jam sui juris sunt sordida tenacitate custodiunt. Pejores scilicet draconibus Babylonæ, qui, licet infinitam auri argentique dicantur servare congeriem, nulli tamen propriam diripiant facultatem: et contenti quasi propriis rebus, non inhiant alienis. Porro autem quid mihi congregare divitias, quas neque huc quispiam, dum ingrederetur, advexit; neque comitari poterunt de sæculo recedentem? Unde dicit Apostolus: « Nihil iactulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid possumus; habentes autem alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum diaboli, et desideria multa inutilia et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes, erraverunt a fide, et inscruerunt se doloribus multis (I Tim. v.). »

CAPUT IV.

Quam sit perniciosum divitias appetere.

Quid ergo mirum quod superius diximus, avaro nihil esse scelestius, cum dicatur omnium malorum radix esse cupiditas. In quo enim radix est omnium malorum, ille consequenter omnium malorum reus esse convincitur; quia quorum habet in sui pectoris agro radicem, non potest venenatam vitare propaginem. Nec prætereundum quod ait: « Quam quidam appetentes, erraverunt a fide (Matth. xxvi.). » Nimirum, sicut proditor Salvatoris, qui, ut exiguæ summæ perciperet quantitatem, sub venalitate distraxit rerum omnium. Conditorem, et, pro vilis amore pecuniæ, auctorem tradidit vitæ. Sicut enim Balaam filius Beor (Num. xxii), qui, dum ad pecuniæ quæ offerebatur inhiat quæstum, Dei fide contempta, de Israelitici populi dedit ruina consilium. Hunc plane quidam non contemnendæ auctoritatis viri tradunt (vide scholia ad calcem opusculi), Helium fuisse Buziten de progénie scilicet Baz, qui secundus filius fuit Nachor fratris Abraham. Qui videlicet Helium in li-

bro B. Job ejus amicus dicitur exstitisse (*Job xxxii*); quoniam propheta fuerat, et spiritalis gratiæ revelatione pollebat; sed dum avaritiæ paulatim declinasset in vitium, de propheta factus ariolus, de ariolo conversus prohibetur in magum. Ecce quid utilitatis conferat **546** avaritia; quæ dum fidem hominibus tollit, prophetam vertit in magum, et ex apostolici culminis apice mergit in tartarum. Nunquid et Giezi a fide non erraverat, qui, dum argentum Naaman offerentem perciperet, domini sui spiritum suspicabatur absentem? Sed ait Eliseus: « Nonne eor meum in præsentem erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tibi? » (*IV Reg. v.*) Ubi caute considerandum est quia, si ille multatus est qui pretium tulit de virtute prophetæ, quo pacto quis audeat vendere iudicium papæ? « Accepisti, inquit Eliseus, argentum et vestes, ut emas oliveta et vineas, oves et boves, servos et ancillas; sed et lepra Naaman adhærebit tibi et semini tuo in sempiternum (*Ibid.*). »

Duo plane simoniacæ hærescos reperiuntur auctores, unus in Veteri Testamento, alter in Novo; quæ etiam duo simoniacorum genera perfecerunt, vendentium scilicet, et ementium. Giezi siquidem donum sancti Spiritus vendidit (*IV Reg. v.*), Simon Magnus comparare tentavit (*Act. viii*). Nec ille solummodo dicendus est simoniacus, qui dat vel accipit de sacris ordinibus pretium; sed et qui vendit synodum, qui distrahit sacerdotale iudicium. Sed fortasse aliquis dicat: Et ille ergo qui pro synodali sententia quidquam tribuit, simoniacum crimen incurrit? Non hoc dixerim; quia neque Naaman deliquit, dum fraudulentum servo pro mundatoris sui reverentia munus obtulit. Aliud quippe est, quamlibet causæ suæ desiderare iustitiam, aliud canonicam, quæ per Spiritum sanctum constituta est, venalem habere censuram. Et qua conscientia de promulgando judiciali sententiæ calculo pretium sumimus; cum ille, cui patrocinium venale præbemus, aut iuste, aut contendat injuste? Quod si iuste litigat, veritatem procul dubio vendimus; si vero injuste, contra veritatem, quæ Christus est, impudentis audaciæ temeritate pugnamus. Hinc est quod in lege præcipitur: « Iuste quod iustum est, exsequeris (*Deut. xvi*). » Injuste quippe quod iustum est exsequitur quisquis ad defensionem iustitiæ non virtutis æmulatione, sed amore præmii temporalis excitatur. Nam injuste quod iustum est exsequi jure dicitur qui iustitiam quam præterdit, venundare non veretur. At ille quod iustum est iuste probatur exsequi, qui in assertionem iustitiæ nihil aliud præter solam iustitiam quærit.

CAPUT V.

Quod simoniaci sunt non solum qui paciscuntur, sed etiam qui pecuniam non pactam postulant.

Et quia sunt nonnulli qui vel antequam consecrationis exhibeant ministerium, vel ante decisum

A causæ negotium, nullum pacti sunt commodum; postmodum vero tanquam a debitoribus exigant, et extorquendis remunerationibus vehementer insistunt; hi se Giezi non dubitent crimen incurrere (*IV Reg. viii*), qui, postquam Naaman curatus est, jamque revertens, de dono S. Spiritus ausus est pecuniam postulare. Et sicut ille non alia quam lepræ plaga percussus est, quæ homines removebat a castris; **547** sic iste non levi, sed illius labe perfunditur criminis quod ab Ecclesiæ separat sacramentis.

Vidi plane, dum episcopalis apicis officio fungeretur (22); quemdam de fratribus nostris, nomen quidem supprimo, vitium noto, qui sic subsultabat atque gliscibat, dum præfixum synodalis concilii tempus insisteret, ac si triturae sive vindemialis B. proventus articulus immineret. Accingebat enim se muneribus colligendis, ad quos utique præcidendos non aciem ferri, sed falcem exacuebat eloquii, qui etiam hujus fraudis habere pseudo dicebatur apostolus, qui nimirum pecunias hinc inde corrauerent, easque marsupiiis jam evomentibus infarcirent. Si quis autem mihi forte succenseat, quod consacerdotem meum tam mordaciter reprehendam, Joannem corripiat et Matthæum (*Joan. xii, xiii, ii, xviii; Matth. xxvi*), qui dum sacræ prosequuntur historiæ veritatem, coapostolum suum pecuniis inhiantem sacrilegum perhibent traditorem. Sperantes autem hujusmodi quæstus hostis antiquus sæpe deludit, ut eis nullatenus impleat quod promisit. Sicut enim aucupes accipitrem ad escam carnis blandiens provocat, sed mox ut manu tenuerit, carnem subtrahit, loro pedes astringit; ita diabolus primo quidem pollicetur lucrum, quod postmodum subtrahens, peccati duntaxat injicit laqueum. Hoc itaque modo qui muneribus inhiant, tanquam mus, dum escam corrodere nititur, tendicula suffocatur. Quod nimirum egregie præcavit insignis ille Fabricius, quem dum Pyrrhus Epirotarum rex, adversus imperium Romanæ republicæ dimicans, esse pauperem comperisset, sollicitare cœpit, quartamque regni sui partem sibi, si ad se transfugeret, compromisit. Quod ille indignatus abhorruit, et, quovis gloriosior rege, in sua paupertate permansit. Hoc itaque Christianus, qui avarus est, audiat, sicque gentilitatem suam et gentilis hominis Evangelium erubescat. Et sæpe sub hac intentione munus accipitur, ut, si munificus reperiat, esse culpabilis, aufugium iustitiæ non lucretur. Quod facile quidem promitti, sed difficile valet impleri. Acceptis quippe muneribus, si contra datorem quid agere volumus, mox in ore nostro verba mollescunt, locutionis acumen obtunditur, lingua quadam pudoris erubescencia præpeditur. Mens quippe percepti muneris conscia, debilitat judicialis censure vigorem, reprimit eloquentiæ libertatem. Nam et si iudicii rectitudo funditus non adimitur, iudicandi tamen auctoritas enervatur. Nonnulli vero hanc circa se reperiuntur habere custodiam, ut judicialis adhuc causæ pendente negotio nil etiam ab

(22) Quod non verè sanctus doctor episcopatum se abdicavit, licet voluerit, alibi dicemus.

offerente suscipiant; sopitis vero litibus, gratis oblata non spernant. Sed, emergentibus causis, sæpe contingit ut, quod se putaverant gratis accepisse, in aliis cogantur negotiis compensare; fluviique periculum, quod se speraverant reliquisse post tergum, insperate coram se reperiunt enatandum. Hoc est ergo tutum et integrum, ut, juxta prophetam: « Excutiamus manus nostras ab omni munere; » et nocendi sive juvandi servemus nobis ingenuam libertatem, ut non litigemus sub servitute pecuniæ, sed serviamus in libertate justitiæ. Si quis forte domesticæ facultatis conqueratur angustias, audiat **548** attente quod scriptum est: « Propter inopiam multi deliquerunt, et qui quærit locupletari, avertit oculum suum (Eccli. xxvii). » Si ergo illi delinquant qui rei familiaris inopiam perferunt, qui ea quoque quæ victui sunt necessaria, sibimet deesse conspiciunt; si, inquam, et isti peccant, dum acquirendis rebus non superfluis sed necessariis æstuant; quod illis judicium qui ad hoc ditari moliantur ut effluant? ut diversas metallorum species et obnoxia lineis vestimenta recondant? Quibus terribiliter intonans Jacobus comminatur apostolus: « Agite, inquit, nunc divites, et plorate ululantes in miseris quæ adveniunt vobis (Jac. v). » Quibus præmissis, et causam præsto subjungit: « Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra a tineis comesta sunt, aurum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis; thesaurizastis enim vobis iram in novissimis diebus (Ibid.). »

CAPUT VI.

Quod divitiæ non appetantur ad indigentiam, sed ad luxum.

Porro autem qui ejusmodi sunt, non ad hoc conqueruntur inopiam ut indigentiam naturæ necessitatum sustentaculis fulciant; sed ut turræ dapibus lances Indica pigmenta redoleant, ut in crystallinis vasculis adulterata melle vina flavescant. Ad hoc certe ditari cupiunt ut, quocumque deveniunt, præsto cubiculum operosis et mirabiliter textis cortinarum phaleris induant, sieque parietes domus ab oculis intuentium tanquam speliendum cadaver obvolvant. Mox etiam tapetis prodigiosas imagines præferentibus sedilia sternunt, peripetasmata laquearibus, ne quid occiduum delabatur, opponunt; deinde clientium turba dividitur. Alii siquidem domino suo reverenter assistunt, nutumque ejus si quid forte jubeatur, curiosa nimis, velut rimatores siderum, observatione custodiunt. Alii Marthæ ministerio dediti, velut hirundines, inquieti per diversa discurrunt. Inter has autem deliræ ambitionis insanias, quid sibi dorsalia quærent, quæ a suis conspici dominis non merentur? Grave quippe dispendium sui patiuntur ornatus, dum in occipitio vel cervicibus oculi non erumpunt. Et quam utile divitiarum genus, quod dum nullum usum præter solam habeat pulchritudinem, specie tamen sua nequeat pascere possidentem! Alienorum nempe duntaxat oculorum

A famulatur illecebris, dum non ad aspectum, sed post tergum sui appenditur possessoris. Cui non dissimilis et illa creditur esse dementia, dum lectulus tam operosis decussatur impendiis, ut ornamentum sacrosancti cuiuslibet, vel etiam ipsius apostolici præcellat altaris. Et quam videtur absurdum ut stralus illè diligentius excolatur, ubi corruptibilis caro soporis quiete resolvitur, quam ara crucis, in qua videlicet hostia Dominici corporis immolatur. Hoc ergo modo cum sobrietas solcat commendare pontifices, effusis nunc opibus facti sunt helluones. Regalis itaque purpura (*vide scholia ad calcem opusculi*), quia unicolor est vilipenditur, **549** pallia vero diversis fucata nitoribus ad sublimis lectuli deputantur ornatum. Et cum domestici murices nostris aspectibus sordeant, transmarinorum pelles, quia magno pretio coemuntur, oblectant. Ovium itaque, simul et agnorum despicuntur exuvia, ermellini, gebellini, martores exquiruntur, et vulpes. Cum illa scilicet in sacris honorentur eloquiis, et vel Ecclesiæ, vel personam expriment Salvatoris: « Oves, inquit, meæ vocem meam audiunt (Joan x); » et: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. i). » De istis vero vel taceatur omnino, et indigna sint quæ Scriptura commemoret; vel, si eorum reperitur ulla memoria, sinistram probantur habere figuram. Sicut est illud: « Vulpes foveas habent, Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet (Matth. vii; Luc. ix). » Ecce non reclinatur in vulpeculis Christus; dormit sub vulpiniis pellibus Christianus. Respuit animalia Redemptoris mundi vocabulo decorata; illud suum deputat ornamentum, quæ figuras innuunt réproborum. Sed divites isti non mediocri percelluntur obstaculo, quia, dum phaleratis atque depictis se lodicibus contegunt, væ, væ illis! apertis oculis dormire non possunt. Invidendum est ergo Regulo dudum consuli Romanorum (Eutrop. *Histor. lib. ii, in fine*), cui Carthaginenses, dum in reipublicæ constanter amore persisteret, oculorum palpebras præciderunt. Et revera ad quid decor iste pulchritudinis, si non aspicitur? Ad quid certe rerum tam speciosa varietas, si hæc intuentis animus non pascatur? Præclarum videlicet hoc divitiarum est genus, quo dum utitur, nequeat aspici; dum aspicitur, usum præbere non possit. Tædet cætera vanitatis attexere, non ridenda, sed gemenda ridicula; fastidium est tot ambitionis ac prodigiosæ vesaniæ dinumerare portenta. Papales scilicet infulas gemmis micantibus aureisque bracteolis per diversa loca corruptas. Imperiales equos, qui, dum pernices gressus arcuatis cervicibus glomerant, sessoris sui manus loris innexas indomita ferocitate fatigant. Omitto annulos enormibus adhibitos margaritis. Prætereo virgas, non jam auro gemmisque conspicuas, sed sepultas. Nunquam certe vidisse memini pontificales baculos tam continuo radiantis metalli nitore contactos, sicut erant qui ab Esculano, atque Tranensi gestabantur episcopis. Uterque tamen

alter in Apulis finibus, Nicolao præside; alter in A Lateranensi Ecclesia, coram Alexandro, Romanis scilicet pontificibus, sunt dejecti. Nec eis profuit quod pontifices ligneis, auratis, usi sunt baculis; dum sacerdotii meritum non nitor efficiat vestium, sed spiritualium norma virtutum; et non micantia margarita vel gemmæ, sed mores aurei deceant sacerdotem. Sicut enim vera sacerdotis humilitas Deum sibi conciliat, et cætera ejus bona commendat; sic arrogantia tumor et vanitatis ambitio divinæ adversum se indignationis iracundiam provocat, et contra bonum quod aliquando forsitan operatus est pugnat. Unde per Isaiam Dominus dicit: « Nunquid super his non indignabor? » (Isa. LVII.) Super montem quippe sublimem sacerdos ascendit, cum sese in superbiæ fastum per quasdam adulterini B decoris insolentias erigit. Et cum anima 550 sacerdotis tanquam sponsa Christo spiritualis sit conjugii foedere copulata; si sic exteriorem ambiat cultum, ut interiorem postponat ornatum, quodammodo viri sui toro introducit adulterum. Unde vox divina præsto subjungit: « Quia juxta me, ait, te discoperuisti, et suscepisti adulterum (Ibid.) » O quam acerbi doloris est, si, cum maritus est præsens, tunc introducatur adulter; et in thalamo quo recubat sponsus, rivalis admittatur incestus! Unde protinus additur: « Dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis, dilexisti stratum eorum in manu aperta. » Et ne de ornatu vel deliciis laceat, illico subjicit: « Et ornasti te regio unguento, et multiplicasti pigmenta tua (Ibid.) » Postquam vero confudit arrogantiam C superborum et luxuriose viventium, mox spiritum consolatur humilium et salubriter afflictorum: « Auferte, inquit, offendicula populi mei, quia hæc dicit Dominus excelsus et sublimis, habitans æternitatem in excelso, et in sancto habitans, et cum contrito et humiliato spiritu, ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum (Jer. VII.) » Cor denique sacerdotis Dei templum, Christi debet esse sacrarium, non certe, sicut legitur, spelunca latronum (Matth. XXI), vel sordentis pecuniæ receptaculum. Hoc enim unaquæque mens in divino deputatur examine, quod versat per concupiscentiam in cogitatione. Fornicationem imaginatur, vel adulterium, lupanar efficitur meretricum: effusionem sanguinis meditatur, et odium, campus est D fremensium bellatorum: ciborum et suavium epularum versat quis in cogitatione delicias; quid aliud in conspectu Dei videtur, nisi cacabus sive lebes in quo cibus excoquitur? Controversias tractat atque litigium; quid aliud quam tribunal judicis aspicitur, sive forum? Unde cum Dominus ad Ezechielem diceret: « Ingredere, et vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic; » præsto subjungit: « Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium et animalium, abominatio, et universa idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum (Ezech. VIII.) » Quod enim versatur in mente, tanquam depictum cernitur

in pariete. Et mens ipsa earum rerum imagines contrahit, quas sedula meditatione revolvit; e tanquam diversis actionum imaginibus pingitur, prout vana vel uilia meditatur. Ac si quispiam micantia nunc astra suspiciat, nunc declinet oculos in latrinam, modo miretur radiantis auri fulgorem, modo scabram ferri contempletur æruginem; sic, sic humana mens dum terrena meditatur et infima, procul dubio terra conspicitur; cum vero quæ pietatis sunt tractat, cum divinam cogitat atque celestia, merito cælum, templum Dei videtur, atque sacrarium.

CAPUT VII.

Quod Romana Ecclesia sedes sit apostolorum.

Nunc præterea Romana Ecclesia, quæ sedes est apostolorum, antiquam debet imitari curiam Romanorum. Sicut enim tunc terrenus ille senatus ad hoc communicabant omne 551 consilium, in hoc dirigebant et subtiliter exercebant communis industriæ studium, ut cunctarum gentium multitudo Romano subderetur imperio; ita nunc apostolicæ sedis æditui, qui spiritales sunt universalis Ecclesiæ senatores, huic soli studio debent solerter insistere, ut humanum genus veri imperatoris Christi valeant legibus subjugare. Et sicut tunc Romanorum consules ex diversis mundi partibus reportabant, peracta hostium cæde, victorias; sic isti nunc animas hominum de manu diaboli debent liberare captivas. Ad hos quippe victoriarum titulos, ad hos debent semper inhiare triumphos; videlicet ut antiquo prædoni animarum pereuntium manubias rapere, et regi suo Christo signa gaudeant victricia reportare. Hunc porro conflictum David signavit, cum Rabbath civitatem victor obtinuit. Rabbath quippe multitudo vel grandis interpretatur, quod non inconvenienter universitatem hujus mundi significare cognoscitur. David itaque Rabbath obtinuit civitatem (IV Reg. XII), cum suis legibus Christus grandem et copiosam hujus mundi subdidit multitudinem. Coronam vero de capite regis illius David abstulit, sibi que, sicut Scriptura testatur, imposuit, quod tunc verus David Christus implevit, cum mundi sapientes, quibus quodammodo diabolus ornabatur, eripuit, et in sui decoris et gloriæ diadema convertit. Multitudo quippe fidelium non modo Christi, sed et doctoris cujusque corona perhibetur, cujus prædicatione convertitur. Sicut Paulus Philippensibus ait: « Itaque, fratres mei charissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in Domino (Philipp. IV.) » Sed et prædam, juxta Scripturam, asportavit multam valde. Præda quippe de Rabbath tollitur, cum ex hoc mundo quique fideles atque devoti ad Dei omnipotentis obsequium convertuntur. Vos, inquam, o sancti pontifices, vos potissimum hujusmodi debetis esse prædones; qui quotidie desudetis animas hominum de manibus reprobi possessoris eripere, et triumphales regni vestro David manubias reportare. Nec tamen sufficit, cum diabolo raptus ad Deum quisque pia

devotione convertitur, nisi mox etiam a status sui duritia quasi crebro sanctæ prædicationis malleo conteratur. Unde per Jeremiam: « Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus: et quasi malleus conterens petram? » (Jer. xxiii.) Verba quippe Domini quasi ignis sunt, quia frigus expellunt, calorem mentibus ingerunt; malleus autem sunt, quoniam obstinationis et pervicaciæ duritiam molliunt. Congrue ergo sacra subnectit historia: « Populum quoque ejus adducens servavit, et circumegit super eos ferrata carpenta; divisitque cultris; et transduxit in typo laterum (I Reg. xii). » Quid enim per ferrata carpenta, quod utique genus est curruum, nisi fortem atque inexpugnabilem quadrigam sanctorum evangelistarum, ac per hoc omnium divinarum Scripturarum intelligere debemus eloquium? Nam, prout alibi jam diximus, vile quidem ferrum, tamen edomat omne metallum. Sicut ferrum metallis omnibus dominatur; sic evangelica doctrina duras mentes emollire cognoscitur. Quid est ergo super captos homines ferrata carpenta circumagere, nisi sacra Scripturæ rotis humanarum mentium aream triturare? ut in eis sermo divinus et visiorum reluctantium gæbas obtërat, et eas ad suscipiendas mandatorum cœlestium segetes complanare et exæquare contendat. Et quid est, eos cultris dividere, nisi peccatorum hominum conscientiam ad confessionem divini verbi prædicationibus aperire? De quo verbo dicit Apostolus: « Gladium spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. vi). » Tunc enim tanquam spiritalibus cultris homo dividitur, cum ad detegendas animæ suæ plagas divini verbi gladio desecatur. Cur autem eos in typum laterum transduxisse narratur, nisi quia lateres et terreni sunt et decocti? Tunc enim peccator in typum lateris vertitur, cum ad prædicationis vocem, sancti Spiritus ardorem concipit, et, veraciter humiliatus, terram se ac lutum esse perpendit. Sic itaque quisque conversus ac penitens in lateris formatur imaginem, cum et humiliatur ex suæ fragilitatis luto, et quasi rubescit sive flammescit in amore divino, ut, dum se terrenum pulverem pensat, cor suum ad referendas Deo gratias, qui se revocavit, accendat. Unde et Adam interpretatur *terra rubra*, ut ex primi parentis nomine quisque condiscat vel quid originaliter sit, vel quid eum actualiter esse conveniat. Ad hos itaque triumphos] sacerdotes Ecclesiarum, ad istas sancti pontifices debuerant anhelare victorias; non sumptuosas epularum fereulis, non resolvi lenocinanti petulantia voluptatis. Post mundi quippe nascentis exordium per mille ferme atque sexcentos annos humanum genus sine vini poculo et esu carniū vixit; nec tamen quispiam, quem Scriptura commemorat, usque ad obitum languore contabuit.

CAPUT VIII.

Epilogus, et opusculi conclusio.

Sed ut jam, quæ supra latius comprehensa sunt, brevis epilogi fine concludam: et colis functus

A officio, dum ipse non incidam, incidentis aciem ferri magis ac magis exacuam; evellatur a corde nostro radicitus avaritia, concurrentibus scilicet omnium Scripturarum testimoniis evidentissime condemnata: et cum Achan filio Charmi, quasi tot Patrum sententiis, quot lapidibus obrupta (Jos. vii). Non accipiendis muneribus delectemur, ne in oculi censoris examine a sacerdotali, quod absit! deiciamur ordine, sicut filii Samuelis ob hoc judicialis amiserunt culminis dignitatem. Non vendamus synodum, nec synodale decretum redigamus ad prælii quantitatem, ne sacri concilii Spiritum, sanctum disträhere videamur auctorem. Sæcularis pompæ facessat ambitio, moderetur nitor et insolentia vestium, epularum, ac potuum, ingurgitatio temperetur. In manus pauperum nostra pecunia transeat; quæ per avaritiam turserat, per irisericordiam exhausta jam erumena follescat. Nostræ divitiæ nosterque thesaurus luera sint animarum, et in arca nostri pectoris pretiosa recondantur talenta virtutum. In hac etiam ara principaliter sacrificium offeramus, et, profligatis quæ circa nos sunt, demum nosmetipsos Deo viventes hostias immolemus; quatenus qui sacerdotes in oculis hominum cernimur, in obtutibus etiam occulti Judicis veri sacerdotii jure fungamur.

SCHOLIA.

Regalis itaque purpura quia unicolor est, vilipenditur; pallia vero diversis fucata nitoribus, ad sublimis lectuli deputantur ornatum. Ex hoc loco facile colligitur multo ante quam recentiores aliquot affirmant, purpuram S. R. E. cardinalium habitum fuisse, nec eorum duntaxat, qui ex clericorum ordine ad tam sublime fastigium evehebantur, sed etiam monachorum e S. P. Benedicti claustris ad eam dignitatem assumptorum. Constat enim eos ad quos Petrus Dam. scribit, monachos fuisse ex sancti Benedicti familia, quibus tamen ita loquitur: « Et cum domestici murices nostris aspectibus sordeant, transmarinorum pelles, quia magno pretio coemuntur, oblectant. » Qui arbitror, ut dicebam, longe antiquiorem purpuræ usum inter S. R. E. præsules fuisse, quam recentiores aliqui existiment. Et quidem si in hisce rebus argumentum valet a picturis desumptum, purpuræ usum non modo in clericis, sed etiam in monachis fuisse antiquissimum probat etiam auctor libri beato Desiderio abbati et cardinali prope annum Domini 1060 dedicati, et ex bibliotheca Casinensi cum aliis multis in Vaticanam translatis: in cujus fronte, ipse, inquam, Desiderius monachus et abbas sacri monasterii Casinensis, ac tituli S. Cæcilie presbyter cardinalis duplici veste, stricta una, talari altera, et quasi consulari purpurea utraque, vittaque aurea in singulis extremitatibus ornata inspicitur. Nec est dubium tandem quin vivente Desiderio ea pictura facta sit; nam præterquam quod versus, qui libri principio ab anonymo illo Casinensi ejusdem libri scriptore præfiguntur, ipsum tanquam presentem alloquuntur: id etiam præterea ostendit, quod Desiderius ad capitis tergum quadratam habet tabellam, quæ indicium ea tempestate viventis esse solere, pervetusta Urbis monumenta, quorum nos multa observavimus, demonstrant: et Joannes diaconus cardinalis in Vita S. Gregor. lib. iv, cap. 84, testatur. Amplius, sicut cardinales in locum senatus antiqui successere, ita multo antea quam hi recentiores opinantur, a Romanis pontificibus eos purpura donatos fuisse verisimillimum sit. Sed, et cum di-

cant Innocentium IV anno Christi 1244 statuisset ut cardinales equo in publicum vecti, galero rubro uterentur; et Paulum II anno Dom. 1464 suo Decreto mandasse ut cardinalium galeri ex serico coccineo fierent, quibus etiam panno ejusdem 554 coloris dono datis, equi vel mulæ eorum, dum equitarent, ut sternerentur voluisse; mirum videtur quomodo alii historici scribant cardinales tempore Clementis VI circa annum Christi 1355 et 1358 panno purpureo, tam ipsos, quam ipsorum equos indutos; ac perornatos fuisse, ut de cardinali Ægidio Albornotio testatum reliquit illius ætatis scriptor Matthæus Villanus Chron. Florent., lib. III, cap. 54, et lib. VII, cap. 100, et assertor vitæ beati Petri de Lucemburgo cardinalis creati ad annum 1386, tametsi a pseudo-papa non solum galeri rubei, sed et cappæ rubere duobus in locis satis aperte meminit. Verum ut hoc loco illud etiam non prætereamus, abbates etiam Benedictini ordinis quosdam dignitatis commostrandæ gratia (licet eorum monachi nigris vestibus induti incederent) violaceo usos esse; ut constat antiquissimo monasterii Farsensis registro, ex quo manifeste apparet quinque ac triginta fere numero abbates ad Supponem, qui anno Domini 1040 vixit, his vestibus indutos monasterium rexisse. Quem violaceum colorem abbatibus, et maxime Romæ degentibus, quive sacro illustrissimorum cardinalium consistorio, ac summo pontifici præsto adesse, et quasi a latere esse consueverant, et temporum, bel-

lorum ac cæterorum hujusmodi injurias hominum, que malitiam ademisse facile creditum est. Nec hoc quidem mirum, cum Benedictini ordinis professoribus ex sanctissimi sui patris regula quocunque uti colore permissum fuerit. Quapropter cum cardinalitia vel quavis alia dignitate fulgebant, ut purpuream vel violaceam chlamydem gestarent, dispensatione summi pontificis (ut alterius instituti sectatores, quibus aliter inni cautum est regula) non indigebant. Quamvis vero S. P. Benedictus suis cum monachis in veste nigra incederet, generatim tamen hæc præcipit: « De quarum rerum omnium colore, aut grossitudine non causentur monachi; sed quales inveniri possunt in provincia, in qua habitant. » Unde Paulus Diaconus Casinensis apposite hunc locum ita explicat: « Non debent monachi causare, si pedules albi fuerint, et tunicæ fuscæ, id est, si pedules alterius coloris fuerint, et alterius tunicæ atque alterius cuculæ. » Et Ferriolus, Smaragdo abbate referente: « Colorem etiam, inquit, in his album vel nimis rufum, per quem sæpe species corporis ad perniciem suam videatibus commendatur, vitet. » Hæc Ferriolus, qui quasi ex consilio ejusmodi monachos admonerat. Quibus inspectis manifeste constat monachos in claustris degentes, si omnis coloris indumento tegi poterant, majori jure Ecclesiæ proceres constitutos, injussu et impune purpureis vel violaceis vestibus insigniri posse quis dubitat?

Sit nomen Domini benedictum.

555 556 OPUSCULUM TRICESIMUM SECUNDUM.

DE QUADRAGESIMA ET QUADRAGINTA DUABUS-HEBRÆORUM MANSIONIBUS.

ARGUMENTUM. — Occasione cujusdam, qui per quadraginta dies, non modo tunc eum ab Ecclesia sancitum est, sed aliis etiam anni temporibus, cibis lautioribus abstinebat, quadragenarii hujus numeri mysteria et quasdam quasi prærogativas ex sacris litteris colligit. Deinde quadraginta duo loca, in quibus morati sunt paulisper Hebræi antequam ad destinata sibi divinitus arva pervenirent, mystice interpretatur; ita ut per ea virtutum quibusdam gradibus ad perfectionem et felicitatem tendentem, Christiani hominis vitam occulte significari luce clarius ostendat.

Reverentissimo fratri HILDEBRANDO, PETRUS peccator monachus intimæ dilectionis affectum.

Quod ego simul et tu, venerabilis frater, vicaria nuper interlocutione contulimus, non otiosum vel superfluum ducimus si per titularis etiam styli seriem digeratur. Dixi siquidem, si oblitus non es, nosse me servum Dei, qui præter illas Quadragesimas, quæ scilicet a Patribus institutæ, suisque limitibus per anni circulum sunt præfixæ, alias occulte carinas [f. cartinas] celebrat, quibus scilicet illic carnalium passionum appetitus frangat, ac prurientes æstuantis illecebræ concupiscentias crucifigat. Modo quippe per quadraginta dierum spatium piscibus abstinet, modo se vel a pomorum, vel etiam olerum, quæ sibimet aptiora sunt, perceptione coercet. Aliquando siquidem cerasorum primitias comedit, aliquando peponum, aliquando ficuum vel uvarum, vel quidquid illud est quod delicatius sapit. Sed mox ut gulâ provocatur, ut comedat, disciplina protinus adhibetur, ne desiderata contingat; et quia quod ardor, edendi jam gustaverat, avidius concu-

piscit, ille protinus frenum abstinentiæ faucibus injicit; non utique condemnans cibos quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus; nec ignorans quia omnis creatura Dei bona, et nihil rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur (II Tim. IV). Cum omnia scilicet comedere prius incipiat, quanquam esus ille magis ad cruciatum quam ad oblectationis emolumenta proficiat. In hac igitur abstinentia gulæ frangitur appetitus, concupiscentiæ fervor exstinguitur, non Dei, quod absit! creatura damnatur; et in hoc uberior mercedis fructus acquiritur, quod hæc quasi vilium rerum abstinentia non famosa, vel celebris, [sed] et palam geritur, et tamen velut occulta nescitur. Quem videlicet, fratres, si quis cur hoc vel illo cibo non utatur, inquirat; respondet illico quia suis infirmitatibus hunc noxium non ignorat. Quod tamen iste de languoribus animæ loquitur, hoc ille de incommoditate corporis arbitratur. Et hanc per singulos illos cibos abstinentiam quadragenario semper dierum circulo tenere consuevit.